

Organizační úvod

Poznámka

Zkouška bude snad ústní.

Úvod

Věta 0.1 (Lebesgueova míra)

Existuje právě jedna borelovská míra λ^n v $\mathbb{R}^n$ taková, že

$$\lambda^n(X_{i=1}^n[a_i, b_i]) = \prod_{i=1}^n (b_i - a_i), -\infty < a_i \leq b_i < \infty, 1 \leq i \leq n.$$

┌
Poznámka

Zúplnění B^n značíme B_0^n a platí $B^n \subsetneq B_0^n \subsetneq \mathcal{P}(\mathbb{R}^n)$ (pro $n \geq 2$ jednoduché, pro $n = 1$ možná někdy příště).

λ^n je translačně a rotačně invariantní (posunutím a otočením se nezmění).

λ^n je σ -konečná.

λ^n je regulární (můžeme její hodnotu na množině aproximovat jejími hodnotami na otevřené nadmnožině a uzavřené podmnožině^a).

^a

$$\forall E \in B_0^n \forall \varepsilon > 0 \exists F \subset E \subset G, F \text{ uzavřená}, G \text{ otevřená}, \lambda^n(G \setminus F) < \varepsilon.$$

└

Definice 0.1 (Pramíra)

$\tilde{\mu} : \mathcal{A} \rightarrow [0, \infty]$ je pramíra (premeasure) na algebře $\mathcal{A}$ podmnožin X , jestliže:

$$\tilde{\mu}(\emptyset) = 0,$$

$$A_i \in \mathcal{A}, \bigcup_i A_i \in \mathcal{A}, A_i \text{ po dvou disjunktní} \implies \tilde{\mu}\left(\bigcup_i A_i\right) = \sum_i \tilde{\mu}(A_i).$$

Věta 0.2 (Hahn-Kolmogorov (viz dále))

Bud' $\tilde{\mu}$ pramíra na algebře $\mathcal{A}$. Pak existuje míra μ na $\sigma\mathcal{A}$ taková, že $\mu = \tilde{\mu}$ na $\mathcal{A}$. Je-li $\tilde{\mu}$ σ -konečná, je μ určená jednoznačně.

1 Konstrukce Lebesgueovy míry z vnější míry

Definice 1.1 (Vnější míra (outer measure))

Nechť $X \neq \emptyset$. Funkce $\mu^* : \mathcal{P}(X) \rightarrow [0, \infty]$ je vnější míra na X , jestliže:

$$\mu^*(\emptyset) = 0,$$

$$A \subset B \implies \mu^*(A) \leq \mu^*(B), \text{ (monotonie)}$$

$$A_i \subset X \ (i \in \mathbb{N}) \implies \mu^*\left(\bigcup_i A_i\right) \leq \sum_i \mu^*(A_i). \text{ (spočetná subaditivita)}$$

┌
Například

$$\mu^* \equiv 0,$$

$$\mu^* = \delta_x, x \in X,$$

$$\mu^*(A) = \text{card } A,$$

$$\mu^*(A) := \begin{cases} 0, & \text{pokud } A = \emptyset, \\ 1, & \text{pokud } A \neq \emptyset, \end{cases}$$

$$X = \mathbb{R}, \lambda^*(A) := \inf \left\{ \sum_i |I_i|, A \subset \bigcup_i I_i, I_i \text{ otevřené intervaly} \right\}$$

└

Definice 1.2 (Měřitelnost vůči vnější míře)

Řekneme, že množina $A \subset X$ je μ^* -měřitelná, jestliže

$$\forall T \subset X : \mu^*(T) = \mu^*(T \cap A) + \mu^*(T \setminus A).$$

Značíme $\mathcal{A}_{\mu^*} := \{A \subset X \mid A \text{ je } \mu^*\text{-měřitelná}\}$.

┌
Poznámka

Ať μ^* je vnější míra na X , $Y \subset X$. Pak restrikce $\mu^*|_Y : A \mapsto \mu^*(A \cap Y)$ je vnější míra a platí:

$$\mathcal{A}_{\mu^*} \subset \mathcal{A}_{\mu^*|_Y}$$

┌
Důkaz

$$\begin{aligned} A \in \mathcal{A}_{\mu^*} : \mu^*|_Y(T) &= \mu^*(T \cap Y) = \mu^*(T \cap Y \cap A) + \mu^*((T \cap Y) \setminus A) = \\ &= \mu^*|_Y(T \cap A) + \mu^*|_Y(T \setminus A). \end{aligned}$$

└

□

Věta 1.1 (Caratheodory)

$\mathcal{A}_{\mu^*}$ je σ -algebra na X a $\mu := \mu^*|_{\mathcal{A}_{\mu^*}}$ je míra. Prostor $(X, \mathcal{A}_{\mu^*}, \mu)$ je úplný.

┌

Důkaz

$\emptyset \in \mathcal{A}_{\mu^*}$ je zřejmé. Uzavřenost na komplement je také snadná, z definice $\mathcal{A}_{\mu^*}$. Místo sjednocení ukážeme uzavřenost na konečný průnik: Víme $T \subset X : \mu^*(T) = \mu^*(T \cap A) + \mu^*(T \setminus A)$, $\mu^*(T \cap A) = \mu^*(T \cap A \cap B) + \mu^*((T \cap A) \setminus B)$ a $\mu^*(T \setminus (A \cap B)) = \mu^*((T \setminus (A \cap B)) \cap A) + \mu^*((T \setminus (A \cap B)) \setminus A) = \mu^*((T \cap A) \setminus B) + \mu^*(T \setminus A)$.

Tedy $\mu^*(T) = \mu^*(T \cap A \cap B) + \mu^*((T \cap A) \setminus B) + \mu^*(T \setminus A) = \mu^*(T \cap A \cap B) + \mu^*(T \setminus (A \cap B))$.
Tudíž $\mathcal{A}_{\mu^*}$ je algebra.

Nyní chceme ukázat, že μ^* je σ -aditivní na $\mathcal{A}_{\mu^*}$: Budte $A_i \in \mathcal{A}_{\mu^*}$ po dvou disjunktní. Volbou $T = A_1 \cup A_2$ dostaneme $\mu^*(A_1 \cup A_2) = \mu^*(A_1) + \mu^*(A_2) \implies \mu^*$ je konečně aditivní na $\mathcal{A}_{\mu^*}$.

$$\forall n \in \mathbb{N} : \sum_{i=1}^{\infty} \mu^*(A_i) = \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{i=1}^n \mu^*(A_i) = \lim_{n \rightarrow \infty} \mu^* \left(\bigcup_{i=1}^n A_i \right) \leq \mu^* \left(\bigcup_{i=1}^{\infty} A_i \right).$$

Opačná nerovnost plyne ze spočetné subaditivity. To znamená, že

$$\mu^* \left(\bigcup_i A_i \right) = \sum_i \mu^*(A_i), A_i \in \mathcal{A}_{\mu^*}, \text{ po dvou disjunktní.}$$

„ $\mathcal{A}_{\mu^*}$ je uzavřená na disjunktní spočetné sjednocení“: $A_i \in \mathcal{A}_{\mu^*}$, po dvou disjunktní, $T \subset X$.

$$\begin{aligned} \mu^*(T) &= \mu^* \left(T \setminus \bigcup_{i=1}^n A_i \right) + \mu^* \left(T \cap \bigcup_{i=1}^n A_i \right) \geq \mu^* \left(T \setminus \bigcup_{i=1}^{\infty} A_i \right) + (\mu^*|_T) \left(\bigcup_{i=1}^{\infty} A_i \right) = \\ &= \mu^* \left(T \setminus \bigcup_{i=1}^{\infty} A_i \right) + \sum_{i=1}^n (\mu^*|_T)(A_i). \end{aligned}$$

Limitním přechodem $n \rightarrow \infty$ dostaneme

$$\mu^*(T) \geq \mu^* \left(T \setminus \bigcup_{i=1}^{\infty} A_i \right) + \sum_{i=1}^{\infty} (\mu^*|_T)(A_i) = \mu^* \left(T \setminus \bigcup_{i=1}^{\infty} A_i \right) + (\mu^*|_T) \left(\bigcup_{i=1}^{\infty} A_i \right) \implies \bigcup_{i=1}^{\infty} A_i \in \mathcal{A}_{\mu^*}.$$

Z tohoto všeho plyne, že $\mu = \mu^*|_{\mathcal{A}_{\mu^*}}$ je míra na σ -algebře $\mathcal{A}_{\mu^*}$. Zbývá už jen úplnost:

$$\mu^*(A) = 0, T \subset X \implies \mu^*(T) \geq \underbrace{\mu^*(T \cap A)}_{=0} + \mu^*(T \setminus A) \implies A \in \mathcal{A}_{\mu^*}.$$

└

□

Definice 1.3 (Metrická vnější míra)

Buď (X, ϱ) metrický prostor. Řekneme, že vnější míra μ^* na X je metrická, jestliže pro dvě množiny $A, B \subset X$ splňující $\text{dist}(A, B) > 0$ platí

$$\mu^*(A \cup B) = \mu^*(A) + \mu^*(B).$$

Věta 1.2

Nechť μ^* je metrická vnější míra na metrickém prostoru (X, ϱ) . Pak $B(X) \subset \mathcal{A}_{\mu^*}$.

┌

Důkaz

Buď $F \subset X$ uzavřená. Ukážeme, že $F \in \mathcal{A}_{\mu^*}$. Označme

$$F_\varepsilon := \{x \in X \mid \varrho(x, F) \leq \varepsilon\}, \quad \varepsilon > 0.$$

Nechť je dána $T \subset X$. Ověříme, že

$$\mu^*(T) \geq \mu^*(T \cap F) + \mu^*(T \setminus F).$$

BÚNO $\mu^*(T) < \infty$. Protože $\text{dist}(T \cap F, T \setminus F_\varepsilon) \geq \varepsilon > 0$, tak

$$\mu^*(T) \geq \mu^*(T \cap F) + \mu^*(T \setminus F_\varepsilon)$$

protože μ^* je metrická. Nyní stačí $\mu^*(T \setminus F_{\frac{1}{j}}) \xrightarrow{j \rightarrow \infty} \mu^*(T \setminus F)$. Označme $D_i := (F_{\frac{1}{i}} \setminus F_{\frac{1}{(i+1)}}) \cap T, i \in \mathbb{N}$. Platí $T \setminus F = (T \setminus F_{\frac{1}{j}}) \cup \bigcup_{i=j}^{\infty} D_i$, a tedy ze spočetné subaditivity μ^* plyne

$$\mu^*(T \setminus F) \leq \mu^*(T \setminus F_{\frac{1}{j}}) + \sum_{i=j}^{\infty} \mu^*(D_i).$$

Je-li $|i - j| > 2$ je $\text{dist}(D_i, D_j) > 0$ a tedy

$$\sum_{i=1}^n \mu^*(D_{2i}) = \mu^*\left(\bigcup_{i=1}^n D_{2i}\right) \leq \mu^*(T) < \infty,$$

$$\sum_{i=1}^n \mu^*(D_{2i-1}) = \mu^*\left(\bigcup_{i=1}^n D_{2i-1}\right) \leq \mu^*(T) < \infty.$$

Z toho už plyne, že $\sum_{i=j}^{\infty} \mu^*(D_i) \xrightarrow{j \rightarrow \infty} 0$. □

└

Definice 1.4 (Kvádry v $\mathbb{R}^n$, objem kváдру)

Symbolem $\mathcal{O}_n$ budeme značit množinu všech otevřených omezených kvádrů v $\mathbb{R}^n$ (včetně prázdné množiny). Objemem kváдру $I = (a_1, b_1) \times \dots \times (a_n, b_n) \in \mathcal{O}_n$ budeme myslet

$$v(I) := (b_1 - a_1) \cdot \dots \cdot (b_n - a_n).$$

Tvrzení 1.3

Budte $I, I_1, \dots, I_k \in \mathcal{O}_n$

1. Je-li $I \subset \overline{I_1} \cup \dots \cup \overline{I_k}$, platí $v(I) \leq v(I_1) + \dots + v(I_k)$.
2. Je-li $\overline{I} = \overline{I_1} \cup \dots \cup \overline{I_k}$ a jsou-li kvádry $I_{[k]}$ po dvou disjunktní, platí $v(I) = v(I_1) + \dots + v(I_k)$.

┌

Důkaz

1. krok: Necht $I = (a_1, b_1) \times \dots \times (a_n, b_n)$, $\mathcal{D}_i$ je dělení intervalu (a_i, b_i) , $i \in [n]$ a označme symbolem $\mathcal{J}$ systém všech otevřených kvádrů $J_1 \times \dots \times J_n$, kde J_i je otevřený interval z dělení $\mathcal{D}_i$. Pak zřejmě

$$\overline{I} = \bigcup_{J \in \mathcal{J}} J, \quad v(I) = \sum_{J \in \mathcal{J}} v(J).$$

2. krok: Jsou-li $I_1, \dots, I_k$ jako v druhém bodě, převedeme situaci snadno na případ uvažovaný v 1. kroku. Tím je dokázán druhý bod.

3. krok: První bod plyne z druhého, jelikož z libovolného pokrytí kvádrů I kvádry $I_1, \dots, I_k$ snadno vyrobíme disjunktní pokrytí. □

Definice 1.5

Pro množinu $E \subset \mathbb{R}^n$ klademe

$$\lambda^{n*}(E) := \inf \left\{ \sum_{i=1}^{\infty} v(I_i) \mid E \subset \bigcup_{i=1}^{\infty} I_i \wedge I_i \in \mathcal{O}_n \right\}.$$

Pro $\delta > 0$ definujeme

$$\lambda_{\delta}^{n*}(E) = \inf \left\{ \sum_{i=1}^{\infty} v(I_i) \mid E \subset \bigcup_{i=1}^{\infty} I_i \wedge I_i \in \mathcal{O}_n \wedge \text{diam}(I_i) < \delta \right\}.$$

Tvrzení 1.4

Pro $E \subset \mathbb{R}^n$ a $\delta > 0$ platí $\lambda^*(E) = \lambda_{\delta}^{n*}(E)$.

┌ *Důkaz*

Nerovnost $\lambda^{n*}(E) \leq \lambda_\delta^{n*}$ je z definice. „ $\geq$ “ BÚNO $\lambda^{n*}(E) < \infty$. Zvolme $\varepsilon > 0$. Z definice $\lambda^{n*}(E)$ existují $I_1, \dots \in \mathcal{O}_n$ takové, že $E \subset \bigcup_i I_i$ a

$$\sum_i v(I_i) < \lambda^{n*}(E) + \varepsilon.$$

Každý z kvádrů I_i můžeme rozdělit na konečný počet disjunktních kvádrů $J_s^{[k(i)]}$ s diametry menšími než δ , přitom $\overline{I_i} = \bigcup \overline{J_i^{[k(i)]}}$. Podle předchozího tvrzení platí $v(I_i) = \sum v(J_i^{[k(i)]})$. Zřejmě existují $I_i^j \in \mathcal{O}_n$ takové že $\overline{J_i^j} \subset I_i^j$, $\text{diam } I_i^j < \delta$ a $v(I_i^j) < v(J_i^j) + \frac{\varepsilon}{k(i)2^i}$. Pak $E \subset \bigcup_{i=1}^\infty \bigcup_{j \in [k(i)]} I_i^j$, a tedy

$$\lambda_\delta^{n*}(E) \leq \sum_{i=1}^\infty \sum_{j \in [k(i)]} v(I_i^j) + \varepsilon < \lambda^{n*}(E) + 2\varepsilon.$$

Nyní už limitním přechodem $\varepsilon \rightarrow 0$ dostaneme $\lambda_\delta^{n*}(E) \leq \lambda^{n*}(E)$. □

Věta 1.5

λ^{n*} je metrická vnější míra na $\mathbb{R}^n$ a $\forall I \in \mathcal{O}_n$ platí $\lambda^{n*}(I) = v(I)$.

┌ *Důkaz*

Množinová funkce λ^{n*} je zřejmě monotónní a platí $\lambda^{n*}(\emptyset) = 0$. Ukážeme spočetnou subaditivitu. Budte $E_i \subset \mathbb{R}^n$ a předpokládejme, že $\lambda^{n*}(E_i) < \infty$. Zvolme $\varepsilon > 0$. Podle definice λ^{n*} existují $I_i^j \in \mathcal{O}_n$ takové, že $E_i \subset \bigcup_j I_i^j$ a $\sum_j v(I_i^j) < \lambda^{n*}(E_i) + \frac{\varepsilon}{2^i}$. Pak ale platí $\bigcup_i E_i \subset \bigcup_{i,j} I_i^j$, a tedy

$$\lambda^{n*}\left(\bigcup_i E_i\right) \leq \sum_{i,j} v(I_i^j) < \sum_i \lambda^{n*}(E_i) + \varepsilon.$$

Limitním přechodem $\varepsilon \rightarrow 0$ dostáváme spočetnou subaditivitu. λ^{n*} je tedy vnější míra.

Dále ukážeme, že λ^{n*} je metrická, tedy pro $A, B \subset \mathbb{R}^n$ takové, že $\text{dist}(A, B) > 0$ platí

$$\lambda^{n*}(A \cup B) \geq \lambda^{n*}(A) + \lambda^{n*}(B).$$

Je-li $\lambda^{n*}(A \cup B) = \infty$, nerovnost zřejmě platí. BÚNO ted $\lambda^{n*}(A \cup B) < \infty$. Zvolme $\varepsilon > 0$. Podle předchozího tvrzení existují $I_i \in \mathcal{O}_n$ takové že $\text{diam}(I_i) < \frac{\text{dist}(A,B)}{2}$ a $\sum_i v(I_i) < \lambda^{n*}(A \cup B) + \varepsilon$. Označme

$$\mathcal{I}_A := \{i \in \mathbb{N} \mid I_i \cap A \neq \emptyset\}, \mathcal{I}_B := \{i \in \mathbb{N} \mid I_i \cap B \neq \emptyset\}.$$

Žádný z kvádrů I_i nemůže zasáhnout obě množiny A, B , proto jsou tyto množiny disjunktní. Navíc zřejmě $A \subset \bigcup_{i \in \mathcal{I}_A} I_i$ a $B \subset \bigcup_{i \in \mathcal{I}_B} I_i$. Proto

$$\lambda^{n*}(A) + \lambda^{n*}(B) \leq \sum_{i \in \mathcal{I}_A \cup \mathcal{I}_B} v(I_i) \leq \sum_{i=1}^{\infty} v(I_i) < \lambda^{n*}(A \cup B) + \varepsilon.$$

Limitním přechodem $\varepsilon \rightarrow 0$ dostaneme požadovanou nerovnost.

Zbývá „ $\forall I \in \mathcal{O}_n : \lambda^{n*}(I) = v(I)$ “. Nerovnost $\lambda^{n*}(I) \leq v(I)$ je zřejmá, stačí zvolit pokrytí $I_1 = I$.

Předpokládejme pro spor, že $\lambda^{n*}(I) < v(I)$. Pak existují $I_i \in \mathcal{O}_i$ takové, že $I \subset \bigcup_i I_i$ a $\sum_i v(I_i) < v(I)$. Zřejmě existuje $J \in \mathcal{O}_n$ takový, že $\bar{J} \subset I$ a $\sum_i v(I_i) < v(J)$. Protože $\bar{J}$ je kompaktní, existuje $k \in \mathbb{N}$ takové, že $\bar{J} \subset \bigcup I_{[k]}$. Pak ale $v(J) \leq \sum v(I_{[k]})$ podle tvrzení výše, což je spor. $\square$

2 Znaménkové míry

Definice 2.1 (Znaménková míra, náboj)

Řekneme, že funkce $\sigma : \mathcal{A} \rightarrow \mathbb{R}^*$ je znaménková míra na měřitelném prostoru $(X, \mathcal{A})$, jestliže

- $\sigma(\emptyset) = 0$,

- σ nabývá nejvýše jedné z hodnot $\pm\infty$,
- (σ -aditivita) pro libovolnou posloupnost po dvou disjunktních množin $A_n \in \mathcal{A}$ platí

$$\sigma\left(\bigcup_{n=1}^{\infty} A_n\right) = \sum_{n=1}^{\infty} \sigma(A_n).$$

Konečná znaménková míra se též nazývá náboj.

Definice 2.2 (Kladná a záporná množina)

Buď σ znaménková míra na $(X, \mathcal{A})$. Řekneme, že množina $A \in \mathcal{A}$ je kladná pro σ , jestliže pro každou měřitelnou množinu $E \subset A$ platí $\sigma(E) \geq 0$. Množina $A \in \mathcal{A}$ je záporná pro σ , jestliže pro každou měřitelnou množinu $E \subset A$ platí $\sigma(E) \leq 0$.

Tvrzení 2.1

Buď σ znaménková míra na $(X, \mathcal{A})$ a $E \in \mathcal{A}$ množina taková, že $0 < \sigma(E) < \infty$. Pak existuje kladná množina $A \subset E$ taková, že $\sigma(A) > 0$.

Důkaz

Kdyby sama E byla kladná, položíme $A := E$. Pokud ne, definujeme

$$t_1 := \inf \{\sigma(B) \mid B \subset E \wedge B \in \mathcal{A}\} < 0$$

a vybereme $E_1 \subset E$ takovou, že $\sigma(E_1) < \max\{\frac{t_1}{2}, -1\}$. Platí $\sigma(E \setminus E_1) = \sigma(E) - \sigma(E_1) > \sigma(E) > 0$, a pokud je množina $E \setminus E_1$ již kladná, vybereme ji za A a jsme hotovi.

Pokud ne, pokračujeme stejnou konstrukcí, tedy položíme

$$t_2 := \inf \{\sigma(B) \mid B \subset E \setminus E_1 \wedge B \in \mathcal{A}\} < 0$$

a zvolíme $E_2 \subset E \setminus E_1$ takovou, že $\sigma(E_2) < \max\{\frac{t_2}{2}, -1\}$. Tímto způsobem buď po konečném počtu kroků najdeme kladnou množinu $A \subset E$ kladné míry, nebo sestrojíme posloupnost disjunktních měřitelných množin $E_1, E_2, \dots \subset E$ a posloupnost záporných čísel $t_1, t_2, \dots$ takové, že $\sigma(E_i) < \max\{\frac{t_i}{2}, -1\} < 0$, $i \in \mathbb{N}$.

Položme $A := E \setminus \bigcup_{i=1}^{\infty} E_i$. Ze spočetné aditivity dostaneme

$$\sigma(A) + \sum_{i=1}^{\infty} \sigma(E_i) = \sigma(E) > 0,$$

tedy $\sigma(A) > \sigma(E) > 0$ a řada $\sum_{i=1}^{\infty} \sigma(E_i)$ konverguje, tedy nutně $\sigma(E_i) \rightarrow 0$. Pak ale $t_i \rightarrow 0$. Ukážeme, že A je kladná: Pro libovolnou $B \subset A$ měřitelnou platí $B \cap E_i = \emptyset$, $i \in \mathbb{N}$, tedy $\sigma(B) \geq t_i$, $i \in \mathbb{N}$ a protože $t_i \rightarrow 0$ je $\sigma(B) \geq 0$. $\square$

Věta 2.2 (Hahn-Banachův rozklad)

Buď σ znaménková míra na $(X, \mathcal{A})$. Pak existuje rozklad $X = P \cup N$ takový, že P je kladná a N záporná množina pro σ .

┌

Důkaz

BÚNO $\sigma(E) < \infty$ pro každou $E \in \mathcal{A}$. (Kdyby ne, pracovali bychom s mírou $-\sigma$.) Položme $\lambda := \sup \{\sigma(E) \mid E \in \mathcal{A} \wedge E \text{ kladná pro } \sigma\}$. Zřejmě $\lambda \geq 0$ ($\emptyset$ je kladná).

Buďte $A_i \in \mathcal{A}$ kladné takové, že $\sigma(A_i) \rightarrow \lambda$ (existence plyne z definice suprema). Pak množina $P := \bigcup_{i=1}^{\infty} A_i$ je kladná a ze vztahu

$$\sigma(P) = \sigma(A_i) + \sigma(P \setminus A_i) \geq \sigma(A_i), \quad i \in \mathbb{N},$$

plyne $\sigma(P) = \lambda$. Ukážeme dále, že množina $N := X \setminus P$ je záporná. Necht $B \subset N$ je měřitelná. Kdyby $\sigma(B) > 0$, pak by podle předchozího tvrzení existovala měřitelná kladná množina $B' \subset B$, pro niž $\sigma(B') > 0$. Pak by ale $P \cup B'$ byla rovněž kladná množina s mírou

$$\sigma(P \cup B') = \sigma(P) + \sigma(B') > \sigma(B) = \lambda,$$

└ což by byl spor s definicí λ .

□

Definice 2.3 (Jordanův rozklad)

Buď σ znaménková míra na $(X, \mathcal{A})$. Pak (nezáporné míry) $\sigma_+(\cdot) := \sigma(\cdot \cap P)$ a $\sigma_-(\cdot) := -\sigma(\cdot \cap N)$ nazýváme kladnou a zápornou částí σ a platí $\sigma = \sigma_+ - \sigma_-$.

Míru $|\sigma| := \sigma_+ + \sigma_-$ nazýváme totální variací znaménkové míry σ .

Tvrzení 2.3

Je-li $\sigma = \sigma'_+ - \sigma'_-$ jiný rozklad znaménkové míry σ na rozdíl dvou nezáporných měr, pak $\sigma'_+ \geq \sigma_+$ a $\sigma'_- \geq \sigma_-$.

┌

Důkaz

Pro libovolnou $E \in \mathcal{A}$ platí

$$\sigma_+(E) = \sigma(E \cap P) = \sigma'_+(E \cap P) - \sigma'_-(E \cap P) \leq \sigma'_+(E \cap P) \leq \sigma'_+(E).$$

└ Podobné se ukáže, že $\sigma'_-(E) \geq \sigma_-(E)$.

□

Věta 2.4 (Regularita Lebesgueovy míry)

Necht $E \subset \mathbb{R}^n$. Je ekvivalentní:

1. $E \in \mathcal{A}_{\lambda^{n*}}$,
2. $\forall \varepsilon > 0 \exists F \subset E \subset G$, F uzavřená, G otevřená, $\lambda^n(G \setminus F) < \varepsilon$,
3. $\exists A \subset E \subset B$, $A, B \in \mathcal{B}^n$, $\lambda^n(B \setminus A) = 0$,

4. $E \in \mathcal{B}_0^n$.

┌
Důkaz

1 $\implies$ 2: Mějme $E \in \mathcal{A}_{\lambda^{n*}}$, $\varepsilon > 0$. Necht nejprve $\lambda^{n*}(E) < \infty$. Pak $\exists I_i \in \mathcal{O}_n$, $E \subset \bigcup_i I_i$, $\sum_i v(I_i) < \lambda^{n*}(E) + \frac{\varepsilon}{2}$. Položme $G := \bigcup_i I_i$ (otevřená), $E \subset G$, $\lambda^n(G \setminus E) < \frac{\varepsilon}{2}$. Je-li $\lambda^{n*}(E) = \infty$, pak ze σ -konečnosti je $E = \bigcup_m E_m$, $E_m := E \cap [-m, m]^n$. $\lambda^{n*}(E_m) < \infty \implies \exists G_m$ otevřená, $E_m \subset G_m$, $\lambda^n(G_m \setminus E_m) < \frac{\varepsilon}{2^{m+1}}$. $G := \bigcup_m G_m$ otevřená, $E \subset G$, $\lambda^n(G \setminus E) \leq \sum_m \lambda^n(G_m \setminus E_m) < \frac{\varepsilon}{2}$.

$E^c \in \mathcal{A}_{\lambda^{n*}} \implies \exists H$ otevřená, $E^c \subset H$, $\lambda^n(H \setminus E^c) < \frac{\varepsilon}{2}$. $F := H^c$ uzavřená, $F \subset E \subset G$, $\lambda^n(G \setminus F) = \lambda^n(G \setminus E) = \lambda^n(E \setminus F) < \frac{\varepsilon}{2} + \frac{\varepsilon}{2} = \varepsilon$.

2 $\implies$ 3: Necht $E \subset \mathbb{R}^n$ splňuje 2.

$$\forall j \in \mathbb{N} \exists F_j \subset E \subset G_j, F_j \text{ uzavřená}, G_j \text{ otevřená}, \lambda^n(G_j \setminus F_j) < \frac{1}{j}.$$

Položme $A := \bigcup_j F_j$, $B := \bigcap_j G_j$, $A, B \in \mathcal{B}^n$, $A \subset E \subset B$. $\lambda^n(B \setminus A) \leq \lambda^n(G_j \setminus F_j) < \frac{1}{j}$ pro libovolné $j \in \mathbb{N}$, tedy $\lambda^n(B \setminus A) = 0$.

3 $\implies$ 4: Jsou-li $A \subset E \subset B$ jako v 3, pak $B \setminus A$ je λ^n -nulová množina, a tedy $E \in \mathcal{B}_0^n$.

4 $\implies$ 1: $\mathcal{A}_{\lambda^{n*}}$ obsahuje $\mathcal{B}^n$ a nulové množiny, tedy obsahuje $\mathcal{B}_0^n$. □

Věta 2.5 (Luzinova (běžně bývá obecnější))

Bud $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ lebesgueovsky měřitelná. Bud $\varepsilon > 0$. Pak existuje $G \subset \mathbb{R}^n$ otevřená taková, že $\lambda^n(G) < \varepsilon$ a restrikce $f|_{G^c}$ je spojitá.

┌
Důkaz

Bud $U_1, U_2, \dots$ posloupnost všech otevřených intervalů s racionálními koncovými body. f je lebesgueovsky měřitelná, tedy $\forall j, f^{-1}(U_j) \in \mathcal{B}_0^n$. Podle regularity pak $\exists F_j \subset f^{-1}(U_j) \subset G_j$, F_j uzavřená, G_j otevřená, $\lambda^n(G_j \setminus F_j) < \frac{\varepsilon}{2^j}$. Položme $G := \bigcup_j (G_j \setminus F_j)$. Zřejmě G je otevřená, $\lambda^n(G) \leq \sum_j \lambda^n(G_j \setminus F_j) < \varepsilon$.

Pro restrikci $g := f|_{G^c}$ platí:

$$g^{-1}(U_j) = \{x \in G^c : f(x) \in U_j\} = f^{-1}(U_j) \cap G^c = G_j \cap G^c, j \in \mathbb{N}.$$

Zřejmě $U \subset \mathbb{R}$ otevřená $\implies U = \bigcup_{U_j \subset U} U_j$, tedy $g^{-1}(U) = \bigcup_{U_j \subset U} g^{-1}(U_j)$ otevřená množina v G^c , tedy g je spojitá na G^c . □

Poznámka

Obecně nelze požadovat $\lambda^n(G) = 0$. Např. charakteristická funkce diskontinua kladné míry (podobně jako Cantorovo diskontinuum, ale nenulové míry), které dostaneme tak, že z prostředků intervalů v i -tém kroku vždy odebereme intervaly délky a_i tak, aby $a_1 + 2a_2 + 4a_3 + \dots < 1$. (G z minulé věty pak bude sjednocení malých okolíček krajních bodů odebíraných intervalů.)

3 Regularita borelovských měr

Definice 3.1 (Regulární borelovská míra)

Borelovská míra μ na topologickém (metrickém) prostoru X je regulární, jestliže $\forall B \in \mathcal{B}(X) : \mu(B) = \inf \{ \mu(G) \mid B \subset G, G \text{ otevřená} \}$.

Poznámka

1) Často se hovoří o vnější regularitě (outer regular measure). 2) Pro konečné míry: μ je regulární $\implies \forall B \in \mathcal{B} : \mu(B) = \sup \{ \mu(F) \mid F \subset B, F \text{ uzavřená} \}$.

Věta 3.1

Každá konečná borelovská míra na metrickém prostoru je regulární.

┌ *Důkaz*

(X, ϱ) metrický prostor, μ borelovská míra na X , $\mu(X) < \infty$. Označme

$$\mathcal{D} := \{B \in \mathcal{B}(X) \mid \varepsilon > 0 \exists F \subset B \subset G, F \text{ uzavřená}, G \text{ otevřená}, \mu(G \setminus F) < \varepsilon\}.$$

Ukážeme, že $\mathcal{D} := \mathcal{B}(X)$. Nejprve $\mathcal{D}$ obsahuje všechny množiny: $F \subset X$ uzavřená, $F_{<\varepsilon} := \{x \in X \mid \varrho(x, F) < \varepsilon\}$ (otevřená). Zřejmě $F_{<\frac{1}{j}} \searrow F$, $j \rightarrow \infty$ z uzavřenosti F . μ konečná $\implies$ (spojitost míry) $\mu(F_{<\frac{1}{j}}) \rightarrow \mu(F)$.

„ $\mathcal{D}$ je σ -algebra“: $\emptyset \in \mathcal{D}$, $D \in \mathcal{D} \implies D^c \in \mathcal{D}$:

$$F \subset D \subset G, \mu(G \setminus F) < \varepsilon \implies G^c \subset D^c \subset F^c, \mu(F^c \setminus G^c) < \varepsilon.$$

„ $D_i \in \mathcal{D} \implies \bigcup_i D_i \in \mathcal{D}$ “:

$$\exists F_i \subset D_i \subset G_i, \mu(G_i \setminus F_i) < \frac{\varepsilon}{2^i}.$$

$$\bigcup_{i=1}^N F_i \subset \bigcup_{i=1}^{\infty} D_i \subset \bigcup_{i=1}^{\infty} G_i, N \in \mathbb{N}.$$

$$\bigcup_{i=1}^{\infty} G_i \setminus \bigcup_{i=1}^{\infty} F_i < \sum_{i=1}^{\infty} \frac{\varepsilon}{2^i} = \varepsilon.$$

□

┌ *Poznámka*

σ -konečné míry nemusí být regulární, viz prostor spočetně přímek procházejících počátkem v $\mathbb{R}^2$.

Definice 3.2 (Těsnost (= vnitřní regularita))

Borelovská míra μ na metrickém (topologickém) prostoru X je těsná (= tight), jestliže $\forall B \in \mathcal{B}(X) : \mu(B) = \sup \{\mu(K) \mid K \subset B \wedge K \text{ kompaktní}\}$.

Poznámka

μ je Radonova míra, jestliže je těsná a konečná na kompaktech.

Pokud μ je konečná a těsná, pak už je μ regulární.

Jestliže μ je konečná a regulární a $\mu(X) = \sup \{\mu(K) \mid K \subset X \text{ kompaktní}\}$, pak μ je těsná.

Věta 3.2

Pokud μ je konečná borelovská míra na úplném separabilním metrickém prostoru, potom už je těsná.

┌ *Důkaz*

Stačí ukázat $\mu(X) = \sup \{\mu(K) | K \subset X \text{ kompaktní}\}$: $S = \{x_1, x_2, \dots\} \subset X$ hustá spočetná (ze separability). $\forall n \in \mathbb{N} : \bigcup_i \mathcal{U}_{\frac{1}{n}}(x_i) = X$. Necht' je dáno $\varepsilon > 0$. Pak $\forall n \exists k_n : \mu\left(X \setminus \bigcup_{i=1}^{k_n} \mathcal{U}_{\frac{1}{n}}(x_i)\right) < \frac{\varepsilon}{2^n}$ (ze spojitosti míry).

Definujeme $A := \bigcap_{n=1}^{\infty} \bigcup_{i=1}^{k_n} \mathcal{U}_{\frac{1}{n}}(x_i) (\in \mathcal{B}(X))$. A je totálně omezená (tzn. $\forall \varepsilon > 0 \exists F \subset A$ kompaktní tak, že $A \subset \bigcup_{x \in F} B_{\varepsilon}(x)$). $\overline{A}$ je totálně omezená a uzavřená $\implies \overline{A}$ je úplný MP (+ totálně omezený), tedy $\overline{A}$ je kompaktní.

$$\mu(X \setminus \overline{A}) \leq \mu(X \setminus A) = \mu\left(\bigcup_{n=1}^{\infty} \left(X \setminus \bigcup_{i=1}^{k_n} \mathcal{U}_{\frac{1}{n}}(x_i)\right)\right) \leq \sum_{n=1}^{\infty} \mu\left(X \setminus \bigcup_{i=1}^{k_n} \mathcal{U}_{\frac{1}{n}}(x_i)\right) < \varepsilon.$$

└ □

4 Věta o rozšíření míry

Věta 4.1 (Hahn-Kolmogorov)

Bud' $\tilde{\mu}$ *pramíra* na algebře $\mathcal{A} \subset \mathcal{P}(X) \implies$ existuje míra μ na $\sigma\mathcal{A}$ taková, že $\mu = \tilde{\mu}$ na $\mathcal{A}$. Je-li $\tilde{\mu}$ σ -konečná, je μ určena jednoznačně.

Důkaz

Pro $E \subset X$ položme $\mu^*(E) := \inf \{ \sum_{i=1}^{\infty} \tilde{\mu}(A_i) \mid A_i \in \mathcal{A}, E \subset \bigcup_{i=1}^{\infty} A_i \}$. Ověříme, že μ^* je vnější míra.

„ $\forall A \in \mathcal{A} : \mu^*(A) = \tilde{\mu}(A)$ “: Zřejmě $\mu^*(A) \leq \tilde{\mu}(A)$, jelikož můžeme pokrýt A množinami $A, \emptyset, \emptyset, \dots$. Pro $\geq$ mějme $A \subset \bigcup_i A_i, A_i \in \mathcal{A}$. $B_1 := A_1 \cap A, B_2 := (A_2 \cap A) \setminus B_1, \dots$ O nich víme, že $A = \bigcup_i B_i, B_i$ po dvou disjunktní, $B_i \in \mathcal{A}$. $\tilde{\mu}(A) = \sum_i \tilde{\mu}(B_i) \leq \sum_i \tilde{\mu}(A_i)$, tedy z definice infima $\tilde{\mu}(A) \leq \inf_{A_i} \sum_i \tilde{\mu}(A_i) = \mu^*(A)$.

Zbývá ukázat, že $\mathcal{A} \subset \mathcal{A}_{\mu^*}$. Necht $A \in \mathcal{A}, T \subset X, \mu^*(T) < \infty$. Stačí ukázat, že $\mu^*(T) \geq \mu^*(T \cap A) + \mu^*(T \setminus A)$. K danému $\varepsilon > 0$ existuje pokrytí $T \subset \bigcup_i A_i$ množinami $A_i \in \mathcal{A}$ takové že $\sum_i \tilde{\mu}(A_i) < \mu^*(T) + \varepsilon$. Protože $T \cap A \subset \bigcup_i (A_i \cap A), T \setminus A \subset \bigcup_i (A_i \setminus A)$ a množiny $A_i \cap A$ i $A_i \setminus A$ patří do $\mathcal{A}$, platí

$$\mu^*(T \cap A) \leq \sum_i \tilde{\mu}(A_i \cap A), \quad \mu^*(T \setminus A) \leq \sum_i \tilde{\mu}(A_i \setminus A).$$

Sečtením dostaneme

$$\mu^*(T \cap A) + \mu^*(T \setminus A) \leq \sum_i \tilde{\mu}(A_i \cap A) + \sum_i \tilde{\mu}(A_i \setminus A) = \sum_i \tilde{\mu}(A_i) < \mu^*(T) + \varepsilon,$$

z čehož plyne dokazovaná nerovnost. Podle C. věty je $\mu := \mu^*|_{\mathcal{A}_{\mu^*}}$ míra, která navíc podle druhé části důkazu rozšiřuje pramíru $\tilde{\mu}$ a podle třetí je definovaná na $\sigma\mathcal{A}$.

Jednoznačnost: $\mathcal{A}$ uzavřená na konečné průniky, $\tilde{\mu}$ je σ -konečná $\implies \exists A_n \in \mathcal{A}, A_n \nearrow X, \tilde{\mu}(A_n) < \infty \implies \mu$ je jednoznačně určena (věta o jednoznačnosti míry, TMI1). $\square$

Poznámka (Zobecnění příkladu z TMI1)

$E = \bigcup_{i=1}^{\infty} E_i, E_i$ úplné separabilní metrické prostory (např. $E_i = \mathbb{R}$), $\emptyset \neq I \subset \mathbb{N} \dots E_I = E_i, E, E_I$ metrické prostory. $\pi_I : E \rightarrow E_I$ kanonická projekce. A následující věta:

Věta 4.2 (Daniell-Kolmogorov)

E_i úplné separabilní metrické prostory, $i \in \mathbb{N}$. Necht pro každou $\emptyset \neq I \subset \mathbb{N}$ existuje borelovská pravděpodobnostní míra μ_I na E_I . A necht je splněna projektivní vlastnost:

$$\emptyset \neq I \subset J \subset \mathbb{N} \text{ konečná}, \forall B \in \mathcal{B}(E_I) : \mu_I(B) = \mu_J \left((\pi_I^J)^{-1}(B) \right),$$

pak $\exists!$ borelovská míra μ na $E = \bigcup_{i=1}^{\infty} E_i$ taková, že $\forall \emptyset \neq I \subset \mathbb{N} \text{ konečná}, \forall B \in \mathcal{B}(E_I) : \mu(\pi_I^{-1}(B)) = \mu_I(B)$.

Lemma 4.3

$$1) x_n, x \in E : x_n \rightarrow x \Leftrightarrow x_n(i) \rightarrow x(i), i \in \mathbb{N},$$

$$x_n, x \in E_I : x_n \rightarrow x \Leftrightarrow x_n(i) \rightarrow x(i), i \in I$$

2) π_I, π_I^J jsou spojitá zobrazení.

3) $\forall I \in \mathcal{I}_f: E_I$ je úplný separabilní MP.

4) $\mathcal{B}(E_I) = \otimes_{i \in I} \mathcal{B}(E_i)$.

┌

Důkaz

1 jsme nedokazovali, 2 a 3 jsou triviální.

$$4) \otimes_{i \in I} \mathcal{B}(E_i) = \sigma \{X_{i \in I} B_i | B_i \in \mathcal{B}(E_i)\} = \sigma \{X_{i \in I} G_i | G_i \subset E_i \text{ otevřené}\},$$

tedy $X_{i \in I} G_i$ je otevřená v $E_I \implies \otimes_{i \in I} \mathcal{B}(E_i) \subset \mathcal{B}(E_I)$. Naopak $U \subset E_I$ otevřená $\implies U = \bigcup_{n=1}^{\infty} U_n$, kde $U_n = X G_i^n$, $G_i^n \subset E_i$ otevřená $\implies \mathcal{B}(E_I) \subset \otimes_{i \in I} \mathcal{B}(E_i)$. $\square$

└

Věta 4.4 (Daniell-Kolmogorov)

E_i úplné separabilní metrické prostory $i \in \mathbb{N}$. Necht pro každou $I \in \mathcal{I}_f$ existuje borelovská pravděpodobnostní míra μ_I na E_I . Necht $I \subset J \wedge I, J \in \mathcal{I}_f \implies \mu_I = \mu_J(\pi_I^J)^{-1}$. Pak existuje právě jedna borelovská pravděpodobnostní míra μ na E taková, že

$$\forall I \in \mathcal{I}_f: \mu_I = \mu(\pi_I)^{-1}.$$

┌

Důkaz

Položme $\mathcal{A} := \{\pi_I^{-1}(B) | B \in \mathcal{B}(E_i), I \in \mathcal{I}_f\}$. Ukážeme nejprve, že systém $\mathcal{A}$ je algebra. (Prostě se ověří podmínky.)

Definujeme množinovou funkci $\tilde{\mu}$ na $\mathcal{A}$ předpisem

$$\tilde{\mu}(A) = \mu_I(B), A = \pi_I^{-1}(B), B \in \mathcal{B}_I.$$

Ukážeme nejprve konzistenci této definice (dvě vyjádření podle předpokladů dávají stejný výsledek, když se rozepíší).

Dále se ukáže, že $\tilde{\mu}$ je konečně aditivní množinová funkce. (Jednoduché.) Dále dokážeme, že je to pramíra (že splňuje podmínku spojitosti v prázdné množině).

Podle Hahn-Kolmogorovovy věty lze tedy pramíru $\tilde{\mu}$ jednoznačně rozšířit na pravděpodobnostní míru μ na $\sigma\mathcal{A}$. Zbývá ukázat, že $\sigma\mathcal{A} = \mathcal{B}(E)$. Protože projekce jsou spojitě, je vzor každé otevřené množiny otevřená, tedy borelovská množina. Platí tedy $\sigma\mathcal{A} \subset \mathcal{B}(E)$. Pro opačnou inkluzi si uvědomme, že borelovská σ -algebra separabilního prostoru E je generována uzavřenými okolími $\overline{U}_\varepsilon(x)$ bodů $x \in E$, $\varepsilon > 0$. Z definice metriky v E a $E_{[n]}$ snadno dostaneme vztah

$$\overline{U}_\varepsilon(x) = \bigcup_{n=1}^{\infty} \pi_{[n]}^{-1}(\overline{U}_\varepsilon(\pi_{[n]}(x))),$$

tedy $\overline{U}_\varepsilon(x) \in \sigma\mathcal{A}$. Platí tedy i $\mathcal{B}(E) \subset \sigma\mathcal{A}$ a důkaz je ukončen.

└

$\square$

5 Charakterizace Riemannovsky integrovatelných funkcí

Věta 5.1

Bud' $f : [a, b] \rightarrow \mathbb{R}$ omezená. Pak

$$f \in R[a, b] \Leftrightarrow f \text{ je spojitá v } \lambda^1\text{-skoro všude na } (a, b).$$

┌
Důkaz

$(\mathcal{D}_n)$ posloupnost zjemňujících se dělení intervalu $[a, b]$.

$$\mathcal{D}_n = \left\{ a = x_0^{(n)} < x_1^{(n)} < \dots < x_{k_n}^{(n)} = b \right\}, n \in \mathbb{N}, \|\mathcal{D}_n\| = \max_{1 \leq i \leq k_n} (x_i^{(n)} - x_{i-1}^{(n)}) \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0.$$

Označme $s_n(x) := \inf_{[x^{(n)}_{i-1}, x^{(n)}_i]} f$, $S_n(x) := \sup_{[x^{(n)}_{i-1}, x^{(n)}_i]} f$, $x \in (x^{(n)}_{i-1}, x^{(n)}_i]$, $n \in \mathbb{N}$ a $S_n(x) := 0$, $S_n(x) := 0$ pro ostatní $x \in \mathbb{R}$. Toto jsou jednoduché měřitelné funkce.

Horní a dolní Riemannův součet splňuje

$$\int_a^b f \xrightarrow{n \rightarrow \infty} s(f, \mathcal{D}_n) = \int_a^b s_n d\lambda^1, \overline{\int_a^b f \xrightarrow{n \rightarrow \infty} S(f, \mathcal{D}_n)} = \int_a^b S_n d\lambda^1.$$

$|f| \leq M$, tedy $-M \leq s_1 \leq s_2 \leq \dots \leq f \leq \dots \leq S_2 \leq S_1 \leq M$. Označme $f_1 := \lim_{n \rightarrow \infty} s_n$, $f_2 := \lim_{n \rightarrow \infty} S_n$ (bodové limity funkcí).

$$-M \leq s_n \searrow f_1 \leq f \leq f_2 \nearrow S_n \leq M, \quad f_1, f_2 \text{ měřitelné.}$$

Ze zobecněné Leviho věty $\int_a^b s_n d\lambda^1 \rightarrow \int_a^b f_1 d\lambda^1$, $\int_a^b S_n d\lambda^1 \rightarrow \int_a^b f_2 d\lambda^1$.

„ $\implies$ “: Necht $f \in R[a, b]$, tedy $\underline{\int_a^b f} = \overline{\int_a^b f}$. Proto

$$\int_a^b f_1 d\lambda^1 = \int_a^b f_2 d\lambda^1 \implies \int_a^b (f_2 - f_1) d\lambda^1 = 0 \implies f_1 = f_2 \lambda^1\text{-s.v.}$$

$$N := \{x \in [a, b] | f_1(x) \neq f_2(x)\} \cup \left\{ x_i^{(n)} | 0 \leq i \leq k_n, n \in \mathbb{N} \right\}, \quad \lambda^1(N) = 0.$$

Ukážeme, že f je spojitá ve všech bodech množiny $(a, b) \setminus N$: Buď $x \in (a, b) \setminus N$, $\varepsilon > 0$. Potom $f_1(x) = f_2(x) \implies \exists n \in \mathbb{N}$, $S_n(x) - s_n(x) < \varepsilon$. I_n necht je otevřený interval dělení $\mathcal{D}_n$, pro nějž $x \in I_n$. Pak

$$s_n(x) \leq f(y) \leq S_n(x), y \in I_n \implies |f(y) - f(x)| \leq 2\varepsilon, y \in I_n \implies f \text{ je spojitá v bodě } x.$$

$\Leftarrow$: Necht $\lambda^1(\mathcal{D}) = 0$, kde $D := \{x \in (a, b) : f \text{ není spojitá v } x\}$. Ukážeme, že $S_n(x) - s_n(x) \xrightarrow{n \rightarrow \infty} 0$

$$\implies S(f, \mathcal{D}_n) - s(f, \mathcal{D}_n) \rightarrow 0 \implies f \in R[a, b].$$

Necht $x \in (a, b) \setminus \mathcal{D}$, $\varepsilon > 0$. Pak f je spojitá v bodě $x \implies \exists \delta > 0$, $|y - x| < \delta \implies |f(y) - f(x)| < \varepsilon$.

Zvolme n_0 tak velké, aby $\|\mathcal{D}_n\| < \delta$, $n \geq n_0$. Pak

$$S_n(x) - s_n(x) \leq 2 \sup \{|f(y) - f(x)| : |y - x| < \delta\} < 2\varepsilon.$$

└

6 Pokrývací věty

Poznámka (Úmluva)

Koulí se myslí uzavřená koule, $B(x, r) = \{y \in \mathbb{R}^n \mid \|y - x\| \leq r\}$, $r > 0$, $\text{rad } B = r$, $t > 0 \implies tB = B(x, t \cdot r)$.

Lemma 6.1 („ $5r$ “ covering)

Nechť $\mathcal{F}$ je systém koulí v $\mathbb{R}^n$ (uzavřené, nedegenerované), $\sup_{B \in \mathcal{F}} (\text{rad } B) < \infty$. Pak existuje disjunkttní podsystém $\mathcal{F}' \subset \mathcal{F}$ takový, že

$$\forall B \in \mathcal{F} \exists B' \in \mathcal{F}' : B \cap B' \neq \emptyset \wedge B \subset 5B'.$$

Důsledek

$$\bigcup \mathcal{F} \subset \bigcup_{B' \in \mathcal{F}'} 5B'$$

Důkaz („ $5r$ “ covering)

Označme $R := \sup_{B \in \mathcal{F}} \text{rad } B$. $\mathcal{F}_k := \{B \in \mathcal{F} \mid \text{rad } B \in (\frac{R}{2^{k+1}}, \frac{R}{2^k}]\}$, $k = 0, 1, \dots$. Dále definujeme indukci systémy $\mathcal{B}_k$, $k = 0, 1, \dots$: $\mathcal{B}_0$ libovolný maximální disjunkttní podsystém $\mathcal{F}_0$. Máme-li $\mathcal{B}_0, \dots, \mathcal{B}_k$: $\mathcal{B}_{k+1}$ libovolný maximální disjunkttní podsystém

$$\{B \in \mathcal{F}_{k+1} \mid \forall B' \in \mathcal{B}_0 \cup \dots \cup \mathcal{B}_k : B \cap B' = \emptyset\},$$

$\mathcal{F}' := \bigcup_{k=0}^{\infty} \mathcal{B}_k$ disjunkttní podsystém $\mathcal{F}$.

Nyní už jen ověříme vztah ze znění: Nechť $B \in \mathcal{F}$, pak $B \in \mathcal{F}_k \implies \exists B' \in \mathcal{B}_0 \cup \dots \cup \mathcal{B}_k$, $B \cap B' \neq \emptyset$ (z maximality). Dále víme, že $\frac{R}{2^{k+1}} < \text{rad } B \leq \frac{R}{2^k}$ a $\frac{R}{2^{k+1}} < \text{rad } B'$, tedy $\text{rad } B < 2 \text{rad } B'$. Navíc $B = B(x, r)$ a $B' = B(x', r')$, $r < 2r'$, $B \cap B' \neq \emptyset$, tedy $\|x - x'\| \leq r + r'$, tj. $\forall y \in B : \|y - x'\| \leq \|y - x\| + \|x - x'\| \leq r + r + r' < 5r'$. $\square$

Definice 6.1 (Vitaliovo pokrytí)

Nechť $A \subset \mathbb{R}^n$. Řekneme, že systém uzavřených koulí $\mathcal{F}$ je Vitaliovým pokrytím (Vitaly Cover) množiny A , jestliže

$$\forall a \in A \forall \varepsilon > 0 \exists B \in \mathcal{F} : a \in B, \text{rad } B < \varepsilon.$$

Věta 6.2 (Vitaly Covering Theorem)

Nechť $A \subset \mathbb{R}^n$ a $\mathcal{F}$ je Vitaliovo pokrytí A . Pak existuje disjunkttní $\mathcal{F}' \subset \mathcal{F}$ takový, že $\lambda^n(A \setminus \bigcup \mathcal{F}') = 0$.

┌ *Důkaz*

BÚNO nechť $\sup_{B \in \mathcal{F}} (\text{rad } B) \leq 1$. „5r“ covering lemma nám pak říká, že $\exists \mathcal{F}' \subset \mathcal{F}$ disjunkt ní takový, že platí

$$\forall B \in \mathcal{F} \exists B' \in \mathcal{F}' : B \cap B' \neq \emptyset \wedge B \subset 5B.$$

Ukážeme, že $\lambda^n(A \setminus \bigcup \mathcal{F}') = 0$. Označme $Z_r := (A \setminus \bigcup \mathcal{F}') \cap U_r(\mathbf{o})$, $\forall r > 0$. Ukážeme, že $\lambda^n(Z_r) = 0$.

Označme $\mathcal{F}'' := \{B' \in \mathcal{F}' \mid B' \cap U_r(\mathbf{o}) \neq \emptyset\}$ a $\mathcal{F}_k'' := \{B' \in \mathcal{F}'' \mid \text{rad } B' \in (\frac{1}{2^{k+1}}, \frac{1}{2^k}]\}$, $k = 0, 1, 2, \dots$ $\mathcal{F}'$ je disjunkt ní, tudíž

$$\sum_{B' \in \mathcal{F}''} \lambda^n(B') = \sum_{k=0}^{\infty} \sum_{B' \in \mathcal{F}_k''} \lambda^n(B') \leq \lambda^n(B(0, r+2)) < \infty$$

$\implies \mathcal{F}_k''$ je konečný $\forall k$. Nechť je dáno $\varepsilon > 0$. Pak

$$\exists k_0 \in \mathbb{N} : \sum_{k > k_0} \sum_{B' \in \mathcal{F}_k''} \lambda^n(B') < \varepsilon.$$

Zvolme pevně $z \in Z_r$. Zřejmě $z \notin \bigcup_{k=0}^{k_0} \bigcup_{B' \in \mathcal{F}_k''} B' =: K$ (kompakt). Z vlastnosti Vitaliova pokrytí pak:

$$\exists B \in \mathcal{F} : B \cap K = \emptyset, z \in B, B \subset U_r(0).$$

Z vlastnosti pokrytí F' zřejmě $B' \in \mathcal{F}''$, $B' \notin \bigcup_{k=0}^{k_0} \bigcup \mathcal{F}_k''$, tj. $z \in 5B' \implies Z_r \subset \bigcup_{k > k_0} \bigcup_{B' \in \mathcal{F}_k''} 5B' \implies \lambda^{n*}(Z_r) \leq \sum_{k > k_0} \sum_{B' \in \mathcal{F}_k''} \lambda^n(5B') < 5^n \varepsilon$. $\varepsilon \rightarrow 0$ nám dá $\lambda^n(Z_r) = 0$. □

Definice 6.2 (Lebesgueova hustota)

Pro $A \subset \mathbb{R}^n$, $a \in \mathbb{R}^n$ definujeme $\Theta^{n*}(A, a) = \limsup_{\varepsilon \rightarrow 0+} \frac{\lambda^{n*}(A \cap B(a, \varepsilon))}{\lambda^n(B(a, \varepsilon))} (\leq 1)$ a $\Theta_*^n(A, a) = \liminf_{\varepsilon \rightarrow 0+} \frac{\lambda^{n*}(A \cap B(a, \varepsilon))}{\lambda^n(B(a, \varepsilon))}$, tzv. horní a dolní hustota množiny A v a . Pokud $\Theta^{n*}(A, a) = \Theta_*^n(A, a)$, pak definujeme Lebesgueovu hustotu A v a vztahem $\Theta^n(A, a) = \Theta^{n*}(A, a)$.

Věta 6.3 (Lebesgueova o hustotě (Lebesgue Density Theorem))

Pokud $A \subset \mathbb{R}^n$ je lebesgueovsky měřitelná, potom $\Theta^n(A, \cdot) = \chi_A(\cdot)$ λ^n -skoro všude.

┌
Důkaz

Stačí ukázat, že $\Theta^n(A, a) = 1$ pro λ^n -skoro všechna $a \in A$. BÚNO nechť A je omezená (obecně: $A \cap B(0, n)$, $n \rightarrow \infty$). Pro číslo $0 < \delta < 1$ označme

$$A_\delta := \left\{ a \in A \mid \liminf_{r \rightarrow 0+} \frac{\lambda^n(A \cap B(a, r))}{\lambda^n(B(a, r))} < \delta \right\}.$$

Ukážeme, že $\lambda^n(A_\delta) = 0$. Z toho pak bude plynout, že $\Theta_*^n(A, a) = 1$, a tedy $\Theta^n(A, a) = 1$, pro skoro všechna $a \in A$.

Nechť pro spor $\lambda^{n*}(A_\delta) > 0$ pro nějaké $\delta < 1$. Z regularity Lebesgueovy míry (nebo z definice vnější míry λ^{n*}) víme, že existuje otevřená množina $G \supseteq A_\delta$ taková, že $\lambda^n(G) < \delta^{-1} \lambda^{n*}(A_\delta)$. Položme

$$\mathcal{F} := \{B(a, r) \mid a \in A_\delta, B(a, r) \subset G, \lambda^n(A \cap B(a, r)) < \delta \lambda^n(B(a, r))\}.$$

Z definice množiny A_δ , je vidět, že $\mathcal{F}$ je Vitaliovým pokrytím množiny A_δ . Podle Vitaliovy věty tedy existují po dvou disjunktní koule $B_1, B_2, \dots \in \mathcal{F}$ takové, že $\lambda^n(A_\delta \setminus \bigcup_i B_i) = 0$. Pak ale

$$\begin{aligned} \lambda^{n*}(A_\delta) &= \lambda^{n*}(A_\delta \cap \bigcup_i B_i) \leq \sum_i \lambda^{n*}(A_\delta \cap B_i) \leq \sum_i \lambda^n(A \cap B_i) < \\ &< \delta \sum_i \lambda^n(B_i) \leq \delta \lambda^n(G) < \lambda^{n*}(A_\delta). \quad \text{✗} \end{aligned}$$

└

□

7 Důkaz věty o substituci

Věta 7.1

Je-li $A \subset \mathbb{R}^n$ lebesgueovsky měřitelná a $f : A \rightarrow \mathbb{R}^n$ L -lipschitzovské, platí $\lambda^{n*}(f(A)) \leq L^n \lambda^n(A)$.

┌
Důkaz

Je-li $A \subset B = B(x, r)$, pak $f(A) \subset f(B) \subset B(f(x), L \cdot r) \implies \lambda^{n*}(f(A)) \leq L^n \lambda^n(B)$.

Ukážeme, že pro $N \subset \mathbb{R}^n$ nulovou (tj. $\lambda^n(N) = 0$) je $\lambda^n(f(N)) = 0$: N nulová $\implies \forall \varepsilon > 0 \exists I_i$ otevřené kvádry, $N \subset \bigcup_i I_i$, $\sum_i \lambda^n(I_i) < \varepsilon$.

Můžeme zařídit, aby $\frac{r(I_i)}{R(I_i)} \geq \eta > 0$, $i \in \mathbb{N}$, kde $R(I)$ a $r(I)$ jsou poloměry opsané a vepsané koule I : Rozdělíme intervaly vůči delší straně.

Když B_i jsou koule opsané $\bar{I}_i$, pak $\lambda^n(B_i) \leq \eta^{-n} \lambda^n(I_i)$ ($B'_i \subset I_i \subset B_i \dots \lambda^n(I_i) > \lambda^n(B'_i) \geq \eta^n \lambda^n(B_i)$).

$$\begin{aligned} \lambda^{n*}(f(N)) &\leq \lambda^{n*}\left(\bigcup_i f(I_i)\right) \leq \lambda^{n*}\left(\bigcup_i f(B_i)\right) \leq \sum_i \lambda^{n*}(f(B_i)) \leq L^n \sum_i \lambda^n(B_i) \leq \\ &\leq \left(\frac{L}{\eta}\right)^n \sum_i \lambda^n(I_i) < \left(\frac{L}{\eta}\right)^n \varepsilon. \\ \varepsilon &\rightarrow 0 \dots \lambda^{n*}(f(N)) = 0. \end{aligned}$$

$A \subset \mathbb{R}^n$ měřitelná, $\varepsilon > 0$, BÚNO nechť $\lambda^n(A) < \infty$ (jinak je nerovnost triviální). λ^n regulární $\implies \exists G \supset A$ otevřená, že $\lambda^n(G) < \lambda^n(A) + \varepsilon$. $\mathcal{F} := \{B \text{ uzavřená koule} \mid B \subset G\}$ Vitaliovo pokrytí $G \implies B_1, B_2, \dots \in \mathcal{F}$ disjunktní, $\lambda^n(G \setminus \bigcup_i B_i) = 0$.

$$\begin{aligned} \lambda^{n*}(f(A)) &\leq \lambda^{n*}(f(G)) \leq \lambda^{n*}\left(\bigcup_i f(B_i) \cup f(N)\right) \leq \sum_i \lambda^{n*}(f(B_i)) + \lambda^{n*}(f(N)) \leq \\ &\leq L^n \sum_i \lambda^n(B_i) = L^n \lambda^n(G) < L^n \lambda^n(A) + L^n \varepsilon \rightarrow L^n \lambda^n(A). \end{aligned}$$

└

□

Definice 7.1 (Funkcionální norma)

Pro $L : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ lineární zobrazení, definujeme $\|L\| := \sup_{\|u\| \leq 1} \|Lu\|$.

Poznámka

Označme $\delta(L) := \inf_{\|u\|=1} \|Lu\|$, L regulární $\Leftrightarrow \delta(L) > 0$. Tedy platí

$$\delta(L)\|u\| \leq \|Lu\| \leq \|L\| \cdot \|u\|, u \in \mathbb{R}^n.$$

Tvrzení 7.2

$L, M : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ dvě regulární lineární zobrazení. Nechť existuje $\gamma > 0$ takové, že $\forall u \in \mathbb{R}^n : \|Lu\| \leq \gamma \|Mu\|$. Pak $|\det L| \leq \gamma^n |\det M|$.

┌

Důkaz

a) Nechť $M = \text{id}$. Z předpokladů plyne, že pro každou kouli $B = B(O, R)$ je $L(B) \subset \gamma B$, tedy

$$|\det L| \lambda^n(B) = \lambda^n(L(B)) \leq \gamma^n \lambda^n(B) \implies |\det L| \leq \gamma^n.$$

b) Pro M obecné: ($v = Mu$),

$$\|LM^{-1}v\| \leq \gamma \|v\|, v \in \mathbb{R}^n \implies |\det LM^{-1}| \leq \gamma^n \implies |\det L| \leq \gamma^n |\det M|.$$

└

□

Důkaz (Věty o substituci)

Ať je dáno $\varepsilon > 0$. $\forall x \in \mathcal{U} \exists r_x > 0 \forall y \in B(x, r_x)$:

$$1. \|Dg(y) - Dg(x)\| < \varepsilon \cdot \delta(Dg(x)) \quad (\text{ze spojitosti diferenciálu } (Dg(\cdot))),$$

$$2. \|g(y) - g(x) - Dg(x)(y - x)\| < \varepsilon \cdot \delta(Dg(x)) \|y - x\| \quad (\text{ze spojitosti diferenciálu } (Dg(x))).$$

$$\exists \delta(L) \|u\| \leq \|Lu\| \leq \|L\| \cdot \|u\| \text{ je}$$

$$1.' \|Dg(y)u - Dg(x)u\| < \varepsilon \cdot \|Dg(x)u\|, \quad u \in \mathbb{R}^n,$$

$$2.' \|g(y) - g(x) - Dg(x)(y - x)\| < \varepsilon \cdot \|Dg(x)(y - x)\|.$$

$\exists \{x_1, x_2, \dots\} \subset \mathcal{U}$ (spočetná) taková, že $\mathcal{U} = \bigcup_i B(x_i, r_{x_i})$. (Nebot existují K_j kompaktní, které $K_j \nearrow \mathcal{U}$.) $B_i := B(x_i, r_{x_i})$, $L_i = Dg(x_i)$, $i \in \mathbb{N}$.

$$1.' \implies 1.'' (1 - \varepsilon) \|L_i u\| \leq \|Dg(x)u\| \leq (1 + \varepsilon) \|L_i u\|, u \in \mathbb{R}^n, x \in B_i, i \in \mathbb{N}.$$

Existuje měřitelný rozklad $U = \bigcup_{i,j=1}^{\infty} E_{i,j}$ tak, že:

$$(a) E_{i,j} \subset B_i, \quad (b) \text{diam } E_{i,j} < \frac{1}{j}, \quad (c) \forall x \in E_{i,j} : r_x > \frac{1}{j}.$$

$$\implies \forall x, y \in E_{i,j} : \|g(y) - g(x)\| \stackrel{2'}{\leq} (1 + \varepsilon) \|Dg(x)(y - x)\| \stackrel{1''}{\leq} (1 + \varepsilon)^2 \|L_i(y - x)\|,$$

$$\|g(y) - g(x)\| \geq (1 - \varepsilon) \|Dg(x)(y - x)\| \geq (1 - \varepsilon)^2 \|L_i(y - x)\|.$$

$\implies$ zobrazení $g \circ L_i^{-1} : L_i(\mathcal{U}) \rightarrow g(\mathcal{U})$ je $(1 + \varepsilon)^2$ -lipschitzovské, stejně jako zobrazení $L_i \circ g^{-1} : g(\mathcal{U}) \rightarrow L_i(\mathcal{U})$ je $(1 - \varepsilon)^{-2}$ -lipschitzovské. Označme $\eta := \max \{(1 + \varepsilon)^2, (1 - \varepsilon)^{-2}\}$.

$$\begin{aligned}
\lambda^n(g(A)) &= \lambda^n(g(\bigcup_{i,j} E_{i,j})) = \lambda^n(\bigcup_{i,j} g(E_{i,j})) = \sum_{i,j} \lambda^n(g(E_{i,j})) \leq \eta^n \sum_{i,j} \lambda^n(L_i(E_{i,j})) \stackrel{\text{TMI1}}{=} \\
&= \eta^n \sum_{i,j} |\det L_i| \lambda^n(E_{i,j}) = \eta^n \sum_{i,j} \int_{E_{i,j}} |\det L_i| dx \leq \eta^{2n} \sum_{i,j} \int_{E_{i,j}} |Jg(x)| dx = \\
&= \eta^{2n} \int_A |Jg(x)| dx.
\end{aligned}$$

Podobně

$$\lambda^n(g(A)) \geq \eta^{-n} \sum_{i,j} \lambda^n(L(E_{i,j})) \geq \eta^{-n} \sum_{i,j} \int_{E_{i,j}} \eta^{-n} |Jg(x)| dx = \eta^{-2n} \int_A |Jg(x)| dx.$$

Následně pro $\varepsilon \rightarrow 0$ je $\eta \rightarrow 1$ a $\lambda^n(g(A)) = \int_A |J(g(x))| dx$. □

8 Konvergence posloupnosti funkcí

Poznámka (Připomenutí TMI1)

$f_n, f : (X, \mathcal{A}, \mu) \rightarrow \mathbb{R}$ nebo $\mathbb{C}$ jsou měřitelné.

$$f_n \xrightarrow{s.v.} f \equiv \mu \{x | f_n(x) \not\rightarrow f(x)\} = 0.$$

$$f_n \xrightarrow{L^p} f \equiv \|f_n - f\|_p \rightarrow 0.$$

$$f_n \xrightarrow{\mu} f \equiv \forall \varepsilon > 0 : \mu \{x | \|f_n(x) - f(x)\| \geq \varepsilon\} \rightarrow 0.$$

Tvrzení 8.1

$$f_n, f \in L^p(\mu), f_n \xrightarrow{L^p} f \implies f_n \xrightarrow{\mu} f.$$

$$\mu(X) < \infty : f_n \xrightarrow{s.v.} f \implies f_n \xrightarrow{\mu} f.$$

$$\mu(X) < \infty : f_n \xrightarrow{\mu} f \implies \exists f_{n_k}, f_{n_k} \xrightarrow{s.v.} f.$$

$$\mu(X) < \infty : 1 \leq p < q \leq \infty \implies L^p(\mu) \supset L^q(\mu), f_n \xrightarrow{L^q} f \implies f_n \xrightarrow{L^p} f.$$

Věta 8.2 (Lebesgueova věta + upgrade)

$$f_n \xrightarrow{s.v.} f, \exists g \in L^1(\mu), |f_n| \leq g \ \forall n \implies \int f_n d\mu \rightarrow \int f d\mu.$$

$$\text{Dokonce } f_n \xrightarrow{L^1} f.$$

┌ *Důkaz*

BÚNO $f_n(x) \rightarrow f(x)$, $x \in X$ (například v těch bodech předefinujeme všechny funkce na 0).

$$g_n := \inf \{f_n, f_{n+1}, \dots\}, h_n := \sup \{f_n, f_{n+1}\}.$$

$$-g \leq g_n \leq f_n \leq h_n \leq g, \quad g_n \nearrow f \searrow h_n.$$

$$|f_n - f| \leq h_n - g_n \leq 2g \in L^1(\mu), \quad h_n - g_n \searrow 0 \xrightarrow{\text{Levi}} \int (h_n - g_n) d\mu \rightarrow 0 \implies$$

$$\implies \int |f_n - f| d\mu \rightarrow 0 \Leftrightarrow f_n \xrightarrow{L^1} f.$$

└

□

Poznámka

$$f \in L^1(\mu) \implies \lim_{c \rightarrow \infty} \int_{x: |f(x)| \leq c} |f(x)| d\mu(x) = 0.$$

Definice 8.1 (Stejněměrně integrovatelná posloupnost)

Řekneme, že posloupnost (f_n) měřitelných funkcí na $(X, \mathcal{A}, \mu)$ je stejněměrně integrovatelná (uniformly integrable), jestliže

$$\lim_{c \rightarrow \infty} \sup_n \int_{|f_n| \geq c} |f_n| d\mu = 0.$$

Tvrzení 8.3

μ konečná, (f_n) stejněměrně integrovatelná $\implies f_n \in L^1(\mu)$, $\sup_n \|f_n\|_1 < \infty$.

┌ *Důkaz*

$$\int |f_n| = \underbrace{\int_{|f_n| < c} |f_n| d\mu}_{\leq c \cdot \mu(X)} + \underbrace{\int_{|f_n| > c} |f_n| d\mu}_{< 1 \text{ pro } c \text{ dostatečně velké}} \leq c\mu(X) + 1 \text{ pro dostatečně velká } c.$$

└

□

Věta 8.4

Nechť $\mu(X) < \infty$ a $f_n \xrightarrow{\mu} f$. Pak $f_n \xrightarrow{L^1} f \Leftrightarrow (f_n)$ je stejněměrně integrovatelná.

Důkaz

„ $\Leftarrow$ “: Necht $f_n \xrightarrow{\mu} f$, (f_n) je stejnoměrně integrovatelná. Pak $f_n \in L^1(\mu)$ a existuje vybraná podposloupnost (f_{n_j}) , $f_{n_j} \xrightarrow{s.v.} f$.

$$\int |f| d\mu = \int (\lim_{j \rightarrow \infty} |f_{n_j}|) d\mu \leq \liminf_{j \rightarrow \infty} \int |f_{n_j}| d\mu < \infty \implies f \in L^1(\mu).$$

Předpokládejme nejprve, že $\exists c \in \mathbb{R}$, $|f_n| < c$, $|f| \leq c$ skoro všude. Buď $\varepsilon > 0$, položme $\delta := \frac{\varepsilon}{2\mu(X)}$.

$$\begin{aligned} \int |f_n - f| d\mu &= \int_{\{|f_n - f| \leq \delta\}} |f_n - f| d\mu + \int_{\{|f_n - f| > \delta\}} |f_n - f| d\mu \leq \\ &\leq \delta \mu(X) + 2c \mu(\{x \mid |f_n(x) - f(x)| > \delta\}) \stackrel{n \geq n_0}{<} \frac{\varepsilon}{2} + 2c \frac{\varepsilon}{4c} < \varepsilon \implies f_n \xrightarrow{L_1} f. \end{aligned}$$

Nyní $f_n, f \in L^1$ libovolné, $f_n \xrightarrow{\mu} f$, (f_n) stejnoměrně integrovatelná, $\varepsilon > 0$.

$$\begin{aligned} &\int |f_n - f| d\mu \leq \\ &\leq \int_{\{|f_n| \leq c \wedge |f| \leq c\}} |f_n - f| d\mu + \int_{\{|f_n| > c\}} |f_n - f| d\mu + \int_{\{|f| > c\}} |f_n - f| d\mu =: I_n^1(c) + I_n^2(c) + I_n^3(c), \\ &\quad I_n^2(c) \leq \\ &\leq \int_{\{|f_n| > c\}} |f_n| d\mu + \int_{\{|f_n| > c \wedge |f| \leq c\}} |f| d\mu + \int_{\{|f_n| > c \wedge |f| > c\}} |f| d\mu \leq 2 \int_{\{|f_n| > c\}} |f_n| + \int_{\{|f| > c\}} |f|, \\ &\quad I_n^3(c) \leq \\ &\leq \int_{\{|f| > c\}} |f| d\mu + \int_{\{|f_n| > c \wedge |f| > c\}} |f_n| d\mu + \int_{\{|f_n| \leq c \wedge |f| > c\}} |f_n| d\mu \leq \int_{\{|f_n| > c\}} |f_n| + 2 \int_{\{|f| > c\}} |f|, \\ &\quad I_n^2(c) + I_n^3(c) < \frac{\varepsilon}{3}, \quad \forall c \geq c_0, \end{aligned}$$

z první části navíc $I_n^1(c) < \frac{\varepsilon}{2}$, $\forall n \geq n_0$. Tedy $\int |f_n - f| d\mu < \varepsilon$.

„ $\implies$ “: Necht $f_n \xrightarrow{L_1} f$, $\varepsilon > 0$.

$$\begin{aligned} \forall c: \int_{\{|f_n| > c\}} |f_n| d\mu &\leq \int_{\{|f_n| > c\}} |f_n - f| d\mu + \int_{\{|f_n| > c \wedge |f| \leq \frac{\varepsilon}{2}\}} |f| + \int_{\{|f_n| > c \wedge |f| > \frac{\varepsilon}{2}\}} |f| \leq \\ &\leq \int |f_n - f| d\mu + \frac{c}{2} \mu\left\{x \mid |f_n(x) - f(x)| \geq \frac{c}{2}\right\} + \int_{\{|f| > \frac{\varepsilon}{2}\}} |f| d\mu \leq 2\|f_n - f\|_1 + \frac{\varepsilon}{2} < \varepsilon. \end{aligned}$$

Protože $f \in L^1$, existuje $c_0 > 0$ takové, že $\int_{\{|f| > \frac{\varepsilon}{2}\}} |f| < \frac{\varepsilon}{2}$ pro $c > c_0$. Rovněž pro každou funkci $f_1, \dots, f_{n_0}$ existuje $c_i > 0$ takové, že $\int_{\{|f_i| > c\}} |f_i| < \varepsilon$, $c > c_i$, $i \in [n_0]$. Pro $c > \max\{c_{[n_0]_0}\}$ pak platí $\int_{\{|f_n| > c\}} |f_n| < \varepsilon$ pro všechna $n \in \mathbb{N}$. Tím je dokázána stejnoměrná integrovatelnost f_n . $\square$

A Hausdorffova míra

Definice A.1 (Hausdorffova míra)

$A \subset \mathbb{R}^n$, $s \geq 0$, $\delta > 0$:

$$\mathcal{H}_\delta(A)^s := \inf_{A \subset \bigcup_i G_i, \text{diam } G_i \leq \delta} \sum_i \omega_s \left(\frac{\text{diam } G_i}{2} \right)^s,$$

kde $\omega_s := \frac{\pi^{\frac{s}{2}}}{\Gamma(\frac{s}{2}+1)}$ a G_i je nejvýše (kvůli $s = 0$) spočetné pokrytí A . Hausdorffovu míru pak definujeme jako

$$\mathcal{H}^s := \lim_{\delta \rightarrow 0_+} \mathcal{H}_\delta^s(A).$$

┌

Poznámka

Konstanta ω_s je zvolena tak, aby $\omega_k = \lambda^k(B(0, 1))$ pro $k \in \mathbb{N}$.

└

Tvrzení A.1

Pro $\mathcal{H}^s$ platí:

1. $\mathcal{H}_\delta^s, \mathcal{H}^s$ jsou vnější míry v $\mathbb{R}^n$.
2. $\mathcal{H}^s$ jsou metrické vnější míry ($s \geq 0$).
3. $\mathcal{H}^s$ je borelovsky regulární (tj. $\forall A \in \mathbb{R}^n \exists B \supset A, B \in \mathcal{B}^n, \mathcal{H}^s(B) = \mathcal{H}^s(A)$).
4. $\mathcal{H}^0(A) = \text{card } A$.
5. $\mathcal{H}^s$ jsou translačně a rotačně invariantní.

┌ *Důkaz*

1. stejné jako u λ^{n*} .

2. Nechť $A, B \subset \mathbb{R}^n$, $\varrho := \text{dist}(A, B) > 0$. Dokážeme, že $\mathcal{H}^s(A \cup B) \geq \mathcal{H}^s(A) + \mathcal{H}^s(B)$. Předpokládejme, že $\mathcal{H}^s(A \cup B) < \infty$, jinak je nerovnost zřejmá. $\mathcal{H}^s$ je limita $\mathcal{H}_\delta^s$, takže stačí zvolit okolí, na kterém počítáme limitu, dostatečně malé ($\text{diam} < \frac{\varrho}{2}$) a pak každá množina z pokrytí v $\mathcal{H}_\delta^s$ zasáhne pouze jednu z množin z A, B .

3. $A \subset \mathbb{R}^n$. Pokud $\mathcal{H}^s(A) = \infty$, pak volíme $B = \mathbb{R}^n$. Jinak $\forall n$ existuje $A \subset \bigcup_i G_i^n$, $\text{diam } G_i^n \leq \frac{1}{n}$, $\sum_i \omega_s \left(\frac{\text{diam } G_i^n}{2} \right)^s < \mathcal{H}_{\frac{1}{n}}^s(A) + \frac{1}{n}$.

$$B := \bigcup_{n=1}^{\infty} \bigcup_i \overline{G_i^n} \dots \quad (\text{borelovská množina}).$$

Zřejmě $A \subset B$. $\mathcal{H}_{\frac{1}{n}}^s(B) \leq \sum_i \omega_s \left(\frac{\text{diam } \overline{G_i^n}}{2} \right)^s = \sum_i \omega_s \left(\frac{\text{diam } G_i^n}{2} \right)^s < \mathcal{H}_{\frac{1}{n}}^s(A) + \frac{1}{n}$. Limitním přechodem $n \rightarrow \infty$ pak dostaneme chtěnou nerovnost.

4. A je konečná – při dostatečně malém δ potřebujeme na pokrytí každého bodu jednu množinu (na bod). Pro nekonečnou množinu plyne z monotonie.

5. 6. plynou přímo z definice. □

Lemma A.2

$$\mathcal{H}^n \leq \lambda^n$$

┌ *Důkaz*

$G \subset \mathbb{R}^n$ otevřená $\bar{?} \implies \mathcal{H}^n(G) \leq \lambda^n(G)$.

$\delta > 0 \dots \mathcal{F} := \{B \subset G \mid B \text{ uzavřená koule, } \text{diam } B \leq \delta\} \dots$ Vitaliovo pokrytí G .

Z Vitaliovy věty plyne, že existuje spočetný disjunktní systém $B_1, B_2, \dots \in \mathcal{F}$, $\lambda^n(G \setminus \bigcup_i B_i) = 0$.

$$\mathcal{H}^n \ll \lambda^n \implies \mathcal{H}^n(G \setminus \bigcup_i B_i) = 0 \implies \mathcal{H}_\delta^n(G \setminus \bigcup_i B_i) = 0.$$

$$\varepsilon > 0 \implies \exists G \setminus \bigcup_i B_i \subset \bigcup_j D_j, \text{diam } D_j \leq \delta, \sum_j \omega_n \left(\frac{\text{diam } D_j}{2} \right)^n < \varepsilon.$$

$$G \subset \bigcup_i B_i \cup \bigcup_j D_j \implies \mathcal{H}_j^n(G) \leq \sum_i \omega_n \left(\frac{\text{diam } B_i}{2} \right)^n + \sum_j \omega_n \left(\frac{\text{diam } D_j}{2} \right)^n < \lambda^n(G) + \varepsilon.$$

┌ A limitním přechodem jsme vyhráli. S pomocí další věty? □

Věta A.3 (Izodiametrická nerovnost)

$$\lambda^n(A) \leq \omega_n \left(\frac{\text{diam } A}{2} \right)^n, \quad A \subset \mathbb{R}^n.$$

Důsledek

$$\mathcal{H} \geq \lambda^n.$$

┌

Důkaz

$$\begin{aligned} A \subset \bigcup_i G_i &\implies \lambda^n(A) \leq \sum_i \lambda^n(G_i) \leq \sum_i \omega_n \left(\frac{\text{diam } G_i}{2} \right)^n \implies \\ &\implies \mathcal{H}_\delta^n(A) \geq \lambda^n(A) \forall \delta > 0 \implies \mathcal{H}^n(A) \geq \lambda^n(A). \end{aligned}$$

└

□